

Hållbarhetsredovisning 2024

2025-09-23 styrgruppen för hållbarhetsarbetet

Sammanfattning

En hållbarhetsredovisning har tagits fram för Lidköpings kommun för 2024. Den utgör en uppföljning av Hållbarhetsprogram för Lidköpings kommun 2022–2030. Målet är att öka takten i omställningen till ett hållbart samhälle.

Syftet med hållbarhetsredovisningen är att på ett transparent sätt visa hur utvecklingen går inom hållbarhetsområdet för Lidköping som geografisk enhet samt inom kommunkoncernen. Syftet med redovisningen är även att stötta sektorer och bolag med underlag för planering och genomförande av insatser framåt. I redovisningen kommuniceras såväl framsteg som framtida utmaningar och områden där kommunen behöver stärka sitt arbete. Hållbarhetsredovisningen utgör en lokal omvärldsanalys och ett nuläge som kan användas av hela kommunkoncernen.

Hållbarhetsprogrammet innehåller tre prioriterade områden:

- Sammanhållet och robust
- Sunda livsvillkor
- Hållbar resursanvändning

De tre prioriterade områdena har en tydlig koppling till Agenda 2030 och de globala målen. De pekar ut de viktigaste områdena där vi behöver fokusera och öka takten i omställningen till ett hållbart samhälle.

Inom de prioriterade områdena finns totalt 14 målområden. De konkretiserar vägen för kommunens arbete i riktning mot de globala målen i Agenda 2030.

Ett antal nyckeltal har fastställts för uppföljning inom varje målområde. Samtliga nyckeltal finns redovisade på kommunens webb i Hållbarometern för Lidköpings kommun. Nyckeltalen är hämtade från Kolada eller andra offentliga databaser vilket möjliggör en jämförelse med andra kommuner. När bedömning görs är det utifrån senast tillgängliga värde vilket kan variera från 2022 till 2024. Nyckeltalen i Hållbarometern för Lidköpings kommun finns redovisade i sin helhet i hållbarhetsredovisningens bilaga Hållbarometern. I hållbarhetsredovisningen redovisas ett urval av nyckeltal samt utmaningar som i nuläget bedöms som mest intressanta utifrån hur nyckeltalen utvecklas och hur omvärlden ser ut.

Kommunens arbetsgrupp för hållbarhetsarbetet har tagit fram hållbarhetsredovisningen i dialog med hållbarhetssamordnargruppen. Redovisningen har fastställts av styrgruppen för hållbarhetsarbetet (Sektorchef samhälle, Sektorchef Social Velfärd och Ekonomichef).

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1 Redovisning av nyckeltal och goda exempel.....	4
1.1 Sammanhållet och robust.....	4
1.1.1 Positiva trender i Lidköping	4
1.1.2 Negativa trender i Lidköping.....	4
1.1.3 Goda exempel	5
1.2 Sunda livsvillkor	6
1.2.1 Positiva trender i Lidköping	6
1.2.2 Negativa trender i Lidköping.....	7
1.2.3 Goda exempel	7
1.3 Hållbar resursanvändning.....	8
1.3.1 Positiva trender i Lidköping	8
1.3.2 Negativa trender i Lidköping.....	9
1.3.3 Goda exempel	9
2 Våra utmaningar	11
2.1.1 Fullföljda studier	11
2.1.2 God och jämlik hälsa	11
2.1.3 Stärkt demokrati	12
2.1.4 Rena och cirkulära flöden.....	12
2.1.5 Klimatförändringar	13
2.1.6 Grönstruktur och biologisk mångfald	14
Bilagor	16

1 Redovisning av nyckeltal och goda exempel

1.1 Sammanhållet och robust

1.1.1 Positiva trender i Lidköping

- 94 procent av de som bor i Lidköpings tätorter har en trafikerad hållplats mindre än 500 meter från sin bostad vilket visar på god tillgång till kollektivtrafik.
- Längden cykelväg per invånare har ökat med 27 procent sedan 2012.
- Nära 86 procent av invånarna anser att kommunen informerar bra vid samhällsstörningar.
- 92 procent av invånarna anser att det finns ett mycket eller ganska bra utbud av friluftsområden i kommunen. Det är högre än jämförelsevärden för riket och kommuner i övriga regionen och kommungruppen mindre stad.
- Lidköpings poäng ökade stort 2025 i IVL:s Svenska Miljöinstitutets och Svensk Försäkrings kartläggning av klimatanpassningsarbetet och hamnade på plats 28 av alla 193 deltagande kommuner. Av maxpoängen 33 fick Lidköping 29,5 poäng.

1.1.2 Negativa trender i Lidköping

- Antalet vräkningar har ökat det senaste året såväl i kommunen som i riket i stort.
- Invånare som saknar tillit till andra människor har ökat, precis som i hela Sverige. Både historiskt och nu är dock tilliten bättre i Lidköping än i riket som helhet.
- Andelen förstagångsväljare som deltar i allmänna val minskar. Även det generella valdeltagandet minskar.
- Valdeltagandet minskade år 2022, både i Lidköping och i hela Sverige. Det finns också stora skillnader mellan valdistrikten i kommunen där det valdistrikt med lägst deltagande hade ett valdeltagande på 67,4 procent och det med högst valdeltagande hade 95,2 procent i valet 2022.
- Antalet anmälda misshandelsbrott mot kvinnor i nära relationer har ökat.
- Andelen invånare som avstår från att gå ut ensam har ökat sedan 2014, och det har ökat bland både män och kvinnor i kommunen samt i Sverige i stort. Det är i mycket större utsträckning kvinnor (46 procent) som avstår från att gå ut ensamma än män (12 procent).
- Andel barn i befolkningen som ingår i familjer med långvarigt ekonomiskt bistånd har ökat.

- En fjärdedel av invånarna anser att de har möjlighet till insyn och inflytande över kommunens beslut och verksamheter. Det är dock högre än genomsnittet för andra kommuner.
- 5,4 procent av Lidköpings yta är skyddad natur. Det är betydligt lägre än riket (11,6 procent) och även lägre än genomsnittet för kommuner i Västra Götalands län, men något högre än genomsnittet för Mindre städer och tätorter.

1.1.3 Goda exempel

- Område måltid och lokalvård har utvecklat sitt beredskapsarbete genom att ta fram en krismeny, varit på beredskapsseminarium samt varit delaktiga i ROLIS-projektet, Robust Livsmedelsförsörjning i samverkan. Projektet syftar till att stötta lokala livsmedelskedjor utifrån hållbarhet och beredskap.
- I arbetet med att ta ansvar kring dagvattenhanteringen har det genomförts en dagvattenlösning på kvarteret Lagern i samband med byggnation av ersättningsbyggnad på Rudenschöldskolan. Lösningen innebär två parallella nedgrävda diken med singel som innebär en tydlig fördröjning vid stora vattenmängder. Denna metod ska användas vid fler byggnationer.
- Det har genomförts omfattande ny- och återplanteringar av träd på parkmark, skolor och boenden. Det är ett sätt att säkra för framtiden med utmaningar kring dagvattenhantering med mera.
- Satsningen på ängsmark har fortsatt även under 2024. 19 procent av parkmarken har omställts från gräs till ängsmark. Arbetsmarknadsenheten har på uppdrag av Enhet park placerat ut bihotell på ett flertal platser för att ytterligare bidra till biologisk mångfald.
- Flera steg har tagits i arbetet med att genomföra friluftslivsprogrammet, Som exempel kan nämnas badbryggor, grillplatser, lekplatser och skolgårdsmiljöer som främjar rörelse, utegym, skolbasplatser, utveckling av Stadsnära lantgård och Framnäs strandpark.
- Sektor social välfärd erbjuder sedan 2024 hälsosamtal till personer som inte deltar i verksamhet. Träffarna leds av samtalsledare med fokus på att utveckla och bibehålla en aktiv och meningsfull tillvaro. Tillsammans skapas ett kontaktnät som motverkar känslan av ensamhet. Projektet vilar på fyra hörnstenar: social gemenskap, meningsfullhet, rörelseglädje och goda matvanor.
- Sedan hösten 2024 har Sektor social välfärd testat grupp-prao där enheterna tar emot en grupp elever under en dag för att visa upp verksamheten. Syftet är att stärka elevernas valkompetens, ge en inblick i olika yrkesmöjligheter samt att väcka intresse för vård- och omsorgsprogrammet. Utvärderingen visar att eleverna var nöjda och flera uppger att de nu överväger en framtid inom vård och omsorg.
- Yrkesresan erbjuder introduktion och kompetensutveckling inom socialtjänsten och utgår från bästa tillgängliga kunskap. Det är en nationell

satsning med regionalt genomförande för lokal kompetens. Yrkesresan kommer att lanseras inom fem områden under perioden 2022–2028.

- Genom statsbidraget äldreomsorgslyftet har Sektor social välfärd utbildat ett 100-tal undersköterskor och ca 30 specialistundersköterskor sedan 2020 i syfte att klara av kompetensutmaningen.
- Från och med hösten 2024 har beslut fattats om anställningsgaranti för elever som påbörjar sin utbildning till undersköterska på De la Gardiegymnasiet och Campus västra Skaraborg. Detta innebär ett erbjudande om tillsvidareanställning som undersköterska inom Sektor social välfärd.
- Arbetet med klimatanpassning har intensifierats inom kommunkoncernen. Olika underlag har tagits fram såsom exempelvis skyfalls-, översvämnings- och värmekarteringar. Efter det har arbetet fortsatt med att göra analyser, starta arbetsgrupper, etablera nätverk och fortsatt arbete med styrdokument som strategier och anvisningar. De här underlagen gör det möjligt att identifiera och prioritera var det behöver göras åtgärder.
- AB Bostäder bedriver ett aktivt vräkningsförebyggande arbete bland annat genom att tidigt identifiera sena betalningar och inleda dialog med boende. Det sociala arbetet som bostadsbolaget bedriver är även det ett främjande och förebyggande arbete. Det sociala arbetet innefattar bland annat mötesplatser, kvartersvärdar och bosamordnare som samverkar med exempelvis polis och socialtjänst.
- Som första – och hittills enda – bostadsbolag har AB Bostäder blivit hållbarhetsdiplomerade 2025 enligt Sustainable standards (SUSA:s) standard Systematiskt hållbarhetsarbete. Hållbarhetsdiplomering ställer krav på bland annat kemikalieanvändning, transporter, socialt engagemang, energisparande med mera.

1.2 Sunda livsvillkor

1.2.1 Positiva trender i Lidköping

- 73 procent av invånarna uppger att de har ett bra eller mycket bra allmänt hälsotillstånd, vilket är i linje med snittet i hela Sverige.
- 87 procent av invånarna i Lidköping uppger ett gott psykiskt välbefinnande, men det finns skillnader utifrån kön.
- Invånarna är mer fysiskt aktiva än genomsnittet i Sverige.
- Över 90 procent av barnen i åldrarna 1–5 är inskrivna på förskolan.
- Halterna av tungmetallerna kadmium, koppar och kvicksilver i slam ligger långt under Naturvårdsverkets gränsvärden för slam som används på jordbruksmark.
- Av livsmedlen som köps in till kommunens verksamheter är 37 procent miljömärkta eller märkta med Fairtrade.

1.2.2 Negativa trender i Lidköping

- Andelen invånare i åldersgruppen 16–84 år med riskabla alkoholvanor har ökat mellan 2021 och 2023.
- Andelen invånare med fetma har ökat sedan 2007.
- Antalet invånare som drabbas av cancer har ökat, och det är fler per invånare som diagnostiseras med cancer i Lidköping än i Sverige.
- Ohälsodagarna per person har minskat sedan 2001, men är fortfarande fler än i riket.
- Det har skett en minskning av andel elever i Lidköpings kommunala skolor som är behöriga till yrkesprogram när de går ut årskurs nio och är nu knappt 80 procent av eleverna.
- En stor andel barn och ungdomar föreningsidrottar, men andelen har över tid minskat, dock syns nu en ökande positiv trend efter pandemin. Det finns fortsatt skillnader i deltagande utifrån kön och socioekonomi.
- Sedan 2009 har andelen åkermark som brukas med ekologiska metoder ökat i Lidköpings kommun, men mellan 2021 och 2023 minskade andelen igen.

1.2.3 Goda exempel

- Förskolorna i Lidköpings kommun har initierat ett projekt där en grupp förskollärare har fått i uppdrag att arbeta fram en plan baserat på vetenskap och beprövade erfarenheter för att stärka barns resiliens redan i förskolan. Projektet har initierats utifrån att barns psykiska ohälsa ökar och för att stärka barns förmåga att hantera kriser och motgångar.
- Hela De la Gardiegymnasiet arbetar med utbildningsmaterialet *Det syns inte*. Det syns inte är ett forskningsbaserat lärverktyg för mental hälsa och studiefokus. Bakgrunden är att ungas psykiska mående och skolresultat blir allt sämre och denna negativa trend löper parallellt med att ungas tillvaro alltmer präglas av innehållet i mobiler, skärmar, spel och sociala plattformar.
- Sektor service har i samverkan med Område kultur och fritid anlagt ett antal utegym för att främja god tillgång till rörelse och spontanaktivitet.
- Lidköpings kommun är pilotkommun i projektet Make a move med mål att bygga ett rörelserikt samhälle. I syfte att öka möjligheterna till rörelse har aktivitetsytan Summer Move byggts upp.
- Översynen av regler för föreningsbidrag som genomförts syftar bland annat till att nå fler målgrupper och öppnar upp för fler att söka bidrag eller ekonomiskt stöd. Barn och unga, äldre, personer med funktionsnedsättning och socialt utsatta personer är identifierade som prioriterade målgrupper. Ett nytt bidrag är bidrag för social hållbarhet.
- Inför återöppnandet av Stadsnära Lantgård har upprustning av utemiljön och befintliga byggnader genomförts. Utemiljön har försetts med en ny

lekyta och nya grillplatser. Samarbete mellan Sektor bildning och Sektor social välfärd i att sysselsätta personer som är långt ifrån arbetsmarknaden.

- Beslutat om ny Biblioteksplan och läsfrämjande åtgärder. Planerna omfattar all biblioteksverksamhet i Lidköpings kommun och läsfrämjande i alla åldrar i Lidköpings kommun.
- Tidigare musikskola har utvecklats till en kulturskola med ett bredare programutbud och en öppen verksamhet. Under det senaste året har även avgiftsfri kulturskola införts.
- Ett stärkt förebyggande samverkansarbete mellan skola och Ung i Lidköping har medfört regelbunden närvaro av fältsekreterare på vissa skolor samt inlett satsningen *After school*. After school är ett samarbete med föreningslivet där barn och unga erbjuds aktiviteter i direkt anslutning till skoldagen. After school kan ses som ett komplement till att delta i föreningsliv eller besöka fritidsgårdar.
- Under 2024 har Sektor social välfärd implementerat och utbildat språkombud. Språkombudens roll är att bidra till att göra hela arbetsplatsen språkutvecklande och för en bättre kommunikation, såsom att stödja medarbetare med ett annat modersmål än svenska.
- Cykelskola har arrangerats i samverkan för att få invånare att lära sig cykla för första gången, öka sitt självförtroende och självständighet, och också för att underlätta arbetslivet och integration i samhället.
- Äldreomsorgen har som fokusområde under 2025 att öka personalens kompetens om hbtqi-personers livsvillkor för att kunna ge ett gott bemötande och kunskapsbaserade insatser.

1.3 Hållbar resursanvändning

1.3.1 Positiva trender i Lidköping

- Andelen avfall som samlas in för materialåtervinning har ökat stadigt sedan 2012 och ligger nu på över 40 procent.
- Rötning av matavfall från hushåll i Lidköping startade 2018 och låg 2023 på 34 procent. Det innebär att både växtnäring och energi tas tillvara.
- Mängden avfall i Lidköping som går till förbränning har minskat med 24 procent sedan 2015.
- Mängden måltidssvinn visar en minskande trend sedan 2021.
- Elproduktionen har ökat i Lidköping sedan 2012, framför allt efter byggandet av vindkraftverk som idag står för den största elproduktionen i kommunen. Även elproduktion från solenergi har ökat från 2021 och framåt.
- Över 80 procent av kommunkoncernens personbilar och lätta lastbilar är fossiloberoende, det vill säga de kan köras på fossilfria bränslen. Jämfört med andelen i hela Sverige och genomsnittet för länets kommuner är det högt i Lidköping.

- Ungefär en femtedel av personbilarna som 2023 var registrerade inom Lidköpings kommuns gränser var fossilberoende, det vill säga de kan köras på fossilfria bränslen.
- Nettoproduktionen av el i Lidköping är negativ, vilket innebär att självförsörjningsgraden är relativt låg, men den har en ökande trend. Självförsörjningsgraden ligger idag runt 30 procent.
- Jämfört med genomsnittet för kommuner i länet, riket och kommungruppen är det låga mängder av bensin, diesel och eldningsolja för vägtransporter per invånare i Lidköpings kommun. Det har också minskat sedan 2018.

1.3.2 Negativa trender i Lidköping

- Utsläppen av växthusgaser har minskat, men det är långt kvar till att nå målet nettonoll.
- Andelen förnybar fjärrvärmeproduktion är relativt låg.

1.3.3 Goda exempel

- Utvecklingen av Kartåsens återvinningscentral fortlöper och utöver redan befintlig inlämning till återbruket går det även att lämna in prylar till Fritidsbanken samt sanitetsporslin för återanvändning. Efter beskedet om att samarbetspartnern för insamlingen av textilier sa upp avtalet har det gjorts en lokal satsning tillsammans med några av second hand-handlarna i staden för att fortsatt möjliggöra inlämningen av hela och rena textilier på Kartåsen.
- Inom verksamheten Fritidsbanken erbjuds kommuninvånare att låna sport- och friluftslivsutrustning. På så sätt kan prylar återanvändas och Fritidsbanken bidra till en cirkulär ekonomi. Utbudet som erbjuds har breddats och tillgängligheten ökat med nya lokaler och utlåning på fler platser.
- För att minska elförbrukningen har det på Sparbanken Lidköping Arena bytts till avfuktare som drivs av överskottsenergi från kompressorerna. Detta utbyte samt andra elsparåtgärder har minskat elförbrukningen med cirka 500 000 kWh för år 2024, vilket motsvarar en minskning med 17 procent jämfört med 2023. Elförbrukningen för gatubelysningen har minskat genom utbyte till LED-belysning senaste åren.
- För att göra det möjligt att minska energiåtgången i de kommunala köken har Enhet fastighet arbetet i dialog med representanter från flera av kommunens kök för att effektivisera energiåtgången. Genom daglig mätning av matsvinn och regelbundna uppföljningar fortsätter arbetet med att minska matsvinnet och identifiera matsvinnskällor.
- Inför vår och sommar 2024 har en omfattande satsning på robotgräsklippare gjorts. Totalt finns nu cirka 13 robotgräsklippare ute på kommunala fastigheter.

- Verksamheten har återbrukat material och möbler vid nybyggnation och renoveringar av skolbyggnader samt Sjölanda semesterhem.
- Läkemedelsautomater skapar en ökad självständighet och trygghet för den enskilde i vardagen. Läkemedelsautomaterna ger få avvikelser och goda kvalitetsmässiga effekter samtidigt som det bidrar till minskad restid för personalen då färre besök behövs.
- Ett nytt arbetssätt för hållbar upphandling inom V6 har initierats av Upphandlingsenheten. Arbetet sker i samverkan med inköpssamordnare och miljöstrateger i de sex kommunerna med stöd av Skaraborgs kommunalförbund. Syftet är att fånga upp rätt kompetenser för att kunna ställa relevanta hållbarhetskrav vid upphandlingar samt att kunna följa upp resultaten.
- Energi- och klimatplanen antogs av kommunfullmäktige 2024 och genomförande av handlingsplanen pågår genom arbete inom nio olika arbetspaket där hela kommunkoncernen är involverad. EU-medel finansierar ett arbete där fokus ligger på att skapa ett nytt energisystem som bland annat ökar andelen förnybar energi, möjliggör säsongsbetonad lagring av energi och utnyttjande av spillvärme.
- Medborgardialog om skogspolicy har genomförts, där särskilt barnens behov har uppmärksammats. Arbetet ska resultera i en ny policy för hur kommunens skogar ska skötas på ett hållbart sätt.

2 Våra utmaningar

I detta avsnitt presenteras centrala utmaningar i hållbarhetsarbetet och hur de kopplar an till kommunens arbete samt trender lokalt, nationellt och globalt.

2.1.1 Fullföljda studier

Gymnasiebehörigheten och elevers studieresultat i grundskolan sjunker i Lidköpings kommun. Det finns ett tydligt samband mellan att uppnå gymnasiebehörighet och skolnärvaro. Av de elever som inte nådde gymnasiebehörighet efter läsåret 2023/2024 hade ca 40 procent en omfattande skolfrånvaro. Det som generellt framkommer från enheterna är att psykisk ohälsa är en faktor som återkommer hos många med hög skolfrånvaro. Det mönster som framkommer och som beskrivs i skolans kvalitetsredovisning 2023/2024 är att skolfrånvaro har en tendens att börja lägre ner i årskurserna, ofta redan i åk 4–6. Detta är en angelägen utmaning utifrån att klara skolan och ha en god anknytning till skolan är viktiga skyddsfaktorer för ett gott liv. Alla elever har rätt till en trygg skolmiljö och det är också en förutsättning för att eleverna ska kunna fokusera på undervisningen och lyckas i skolan.

Förskolans nya projekt om resiliens, relation och reflektion har startat med workshops och lärande för pedagoger. Förskolan har stora möjligheter att utveckla barns resiliensförmågor, då de utvecklas i relation till andra och omgivningen samt över tid. Genom att skapa trygga och stöttande miljöer kan psykisk hälsa och välbefinnande främjas, likväl som utveckling och lärande. Att arbeta med tidiga och förebyggande insatser är viktigt för att undvika att problem eller svårigheter växer sig stora eller uppkommer senare i livet. Förskolan har också förstärkt samverkan med socialtjänsten, bland annat med fokus på föräldrastöd, för att stötta familjer. Detta arbete är exempel på hur kommunen har tagit sig an utmaningar kopplade till fullföljda studier och välmående genom livet. Det är av stor vikt att fortsätta arbeta med tidigt samordnade insatser för att klara utmaningarna.

2.1.2 God och jämlik hälsa

Kompetensförsörjningen är välfärdens största utmaning och insatser för att rekrytera och utbilda fler görs och behöver fortsätta utvecklas för att möta dagens och framtidens behov. Genom digitalisering och välfärdsteknik, som exempelvis läkemedelsautomater och digitala hjälpmedel, skapas bättre möjligheter att använda personalens kompetens där den gör störst nytta, nära brukaren. Det stärker förutsättningarna för en hållbar, jämlik välfärd och framtidens kompetensförsörjning.

Inom socialtjänsten ses en ökning av ärenden om våld i nära relationer vilket kan kopplas samman med ökat antal misshandelsbrott mot kvinnor i nära relationer. Sektor social välfärd har ett utökat uppdrag att arbeta med att förebygga detta. Lidköpings kommun som arbetsgivare frågar på medarbetarsamtal om våld i nära relation vilket har lett till att fler utsatta har uppmärksammats och erbjudits stöd.

Kommunen har fokuserat på att förbättra invånarnas hälsa och välbefinnande genom olika insatser, men det finns utmaningar, särskilt bland unga och äldre.

Även om majoriteten av invånarna uppger en självskattad god hälsa så tyder den lokala drogvanundersökningen på att ungas nöjdhet med sin hälsa minskar. Stillasittandet ökar bland invånare i stort och att skapa möjligheter för ökad rörelse i vardagen är en vinst för samhället i stort. Antalet föreningsaktiva unga minskade under pandemin men har nu börjat öka igen. Det finns dock fortsatt skillnader utifrån kön och socioekonomi i föreningsdeltagande generellt. Genom att fortsätta utveckla satsningar som *After school*, utökade allmänna och lättillgängliga aktivitetsytor, stärks förutsättningar att uppmuntra barn och unga, även de som står utanför föreningslivet, till rörelse och aktiviteter.

Invånare med riskabla alkoholvanor har ökat. På nationell nivå syns en markant ökning i åldersgruppen 65–84 år medan riskabla alkoholvanor snarare minskar i andra åldersgrupper. Andelen med tidig alkoholdebut och alkoholkonsumtion minskar bland unga i regionen. Däremot ökar ungas bruk av nikotinprodukter.

Även om antal ohälsodagar minskar på en övergripande nivå bedöms trenden som negativ då det är fler än i riket. Dessutom finns stora skillnader mellan bostadsområden och utifrån ett jämställdhetsperspektiv där kvinnor har fler ohälsodagar. Psykisk ohälsa är en vanlig orsak till sjukskrivning och den psykiska ohälsan ses också öka. Främst är det unga tjejer som uppger att de mår sämre men det ökar också bland pojkar.

2.1.3 Stärkt demokrati

Det minskade valdeltagandet är en av flera faktorer som lyfts fram som tecken på hot mot demokratin. Det finns stora skillnader i valdeltagandet som stärker uppfattningen om att polariseringen i samhället ökar, likväl som att ojämlika livsvillkor ökar. Det finns stora skillnader mellan valdistrikten i kommunen. Valdeltagandet bland unga (18–24 år) minskade för första gången på decennier i valet 2022 och minskningen beror främst på att allt färre unga med utländsk bakgrund röstar. Enligt nationell statistik var det endast 55 procent av killar med utländsk bakgrund i områden med socioekonomiska utmaningar som röstade i riksdagsvalet 2022. Socioekonomi är också en faktor som påverkar möjligheten till meningsfulla fritidsaktiviteter och att nå kunskapsmålen i skolan.

Andra faktorer som påverkar det demokratiska samhället sker inte bara i Lidköpings kommun utan i såväl Sverige som i andra länder. Faktorerna är bland annat minskad tillit, desinformation, hot och hat mot förtroendevalda, lågt socialt deltagande i samhället och i föreningslivet där antalet aktiva bli färre och äldre. Det är positivt att de flesta upplever en god insyn i kommunens verksamheter, men det är fortfarande viktigt att säkerställa en god tillgänglighet och möjligheter till invånare att påverka och delta i samhällsutvecklingen.

2.1.4 Rena och cirkulära flöden

Lidköpings kommun har gjort framsteg inom hållbar resursanvändning, särskilt när det gäller avfallshantering. I takt med att återvinning och återbruk ökar så

minskar mängden avfall som går till förbränning. Det ligger i linje med kommunens målsättning att använda naturresurser så effektivt som möjligt. Dessa trender visar att kommunen arbetar aktivt med att minska miljöpåverkan från konsumtion och avfall och bidrar till målet om giftfria och cirkulära flöden.

Enligt Naturvårdsverket är cirkulariteten i Sverige fortfarande relativt låg, trots många initiativ för att främja en cirkulär ekonomi. Det innebär att endast en liten del, cirka tre procent, av de resurser som används i Sverige återcirkuleras i ekonomin. Ökad cirkularitet är en mycket viktig faktor för att minska klimatpåverkan. Lidköpings kommun har stora möjligheter att påskynda den cirkulära omställningen inom kommunkoncernen och möjliggöra för kommuninvånare och företag att göra detsamma.

För att uppnå en hållbar cirkulär ekonomi måste kretsloppen renas från miljö- och hälsoskadliga ämnen. Genom att eliminera dessa skadliga ämnen säkerställs att material och produkter kan användas och återanvändas säkert och effektivt, vilket skyddar både folkhälsa och miljö.

Även om mycket har förbättrats när det gäller förekomst av miljö- och hälsoskadliga ämnen i vår omgivning, så krävs ett fortsatt arbete för att nå nationella och lokala mål. Enligt Naturvårdsverket bör fokus ligga på:

- Minskade utsläpp från transporter och jordbruk.
- Bättre rening av avloppsvatten.
- Ökad kontroll av kemikalier i konsumentprodukter.

Exempel på förorenande ämnen i luften som kräver fortsatt fokus är partiklar, kväveoxider, ammoniak och flyktiga organiska ämnen. Exempel på vattenföroreningar som kräver fortsatt uppmärksamhet är näringsämnen, PFAS, läkemedelsrester och mikroplaster.

2.1.5 Klimatförändringar

Sedan 2024 har Lidköpings kommun intensifierat arbetet för att trygga energiförsörjningen, minska klimatpåverkan och anpassa kommunen till ett förändrat klimat. Hösten 2024 antogs "Energi- och klimatplan för Lidköping" som tydliggör det systematiska arbetet med energi och klimat. Många av de inriktningsmål som står i planen finns också med i det politiska styrkortet för 2024–2027 "Mål 1: Hållbart, robust och anpassningsbart samhälle".

Utsläppen av växthusgaser inom Lidköpings kommuns gränser har minskat sedan 1990. De tre områden som står för mest utsläpp är el och fjärrvärme, jordbruk samt transporter. Två områden där stora minskningar skett är egen uppvärmning och industri efter anslutning till fjärrvärme. Samtidigt har utsläppen från fjärrvärmerna ökat i takt med dess expansion. Fjärrvärmerna i Lidköping produceras framför allt genom förbränning av avfall. Plastavfall till avfallsförbränning är en betydande källa till utsläpp av fossil koldioxid och står för cirka sju procent av Sveriges totala utsläpp. Trots ansträngningar att minska plast till förbränning fortsätter utsläppen att öka. För att vända utvecklingen krävs en mer hållbar värdekedja för plast – från design och produktion till förebyggande, sortering, återbruk och återvinning.

För att minska utsläppen av växthusgaser krävs också stora investeringar i förnybar energi och energieffektiviseringar. Självförsörjningsgraden av el behöver öka, men Lidköpings kommuns egna möjligheter att öka elproduktionen begränsas av att försvarsintressen förhindrar en utbyggnad av vindkraften i Lidköping. En utbyggnad av elproduktion skulle kunna ske i samverkan med andra kommuner.

En utmaning, som kommunkoncernen har antagit är att undersöka möjligheten att kunna lagra överskottsvärme och el samt utforma ett nytt energisystem för Lidköping. Detta skulle öka försörjningstryggheten och bidra till minskad klimatpåverkan.

Även de konsumtionsbaserade växthusgasutsläppen måste beaktas eftersom de är så betydande. 67 procent av utsläppen uppstår i andra länder till följd av svensk konsumtion. Ett verktyg för miljöspendanalys kommer finnas tillgängligt hos Inköpscentralen ICV6 från år 2026. Verktöget kommer i relevanta delar möjliggöra kontinuerlig uppföljning av klimatpåverkan utifrån det som kommunorganisationen handlar. Det möjliggör på sikt att minska klimatpåverkan från kommunens konsumtion genom att ställa krav vid upphandlingar.

Lidköpings kommun har den senaste tiden intensifierat arbetet med att anpassa egna fastigheter, annan bebyggelse och infrastruktur till ett förändrat klimat. Utifrån de underlag som har tagits fram, i form av olika karteringar, har risker identifierats. Nästa steg är att analysera sårbarheterna och bedöma konsekvenser. Utifrån det kommer prioritering göras av var åtgärder behöver ske.

Kommunen måste hela tiden arbeta för att energi- och klimatfrågorna kommer in tidigare i processerna. Det ger oss möjlighet att använda våra resurser mer effektivt och rusta samhället för framtida utmaningar såsom ökade energibehov och klimatförändringar.

2.1.6 Grönstruktur och biologisk mångfald

Geografiska Lidköping ligger lågt jämfört med riket när det gäller andelen skyddad natur. Att skydda natur genom att inrätta områdesskydd, exempelvis naturreservat, är enligt Naturvårdsverket och EU:s strategi för biologisk mångfald mycket viktigt för att bevara den biologiska mångfalden. Skyddade områden fungerar som säkra livsmiljöer för hotade arter, bevarar unika ekosystem och ger naturen en möjlighet att utvecklas utan störningar från exploatering eller intensiv markanvändning.

Byggnation av bostäder eller andra byggnader och infrastruktur tränger ofta undan grönstruktur och bidrar till fragmentering av livsmiljöer, vilket leder till förlust av biologisk mångfald. Grönstrukturen bidrar både med livsmiljöer och med ekosystemtjänster.

Förändrade temperaturer och nederbördsmonster påverkar ekosystemen. Ett förändrat klimat kan skapa goda förutsättningar för nya invasiva arter som kan hota den lokala biologiska mångfalden och tillgången på de ekosystemtjänster vi efterfrågar.

Klimatförändringarna medför stora utmaningar. Ökad vegetation och sammanhängande grönstruktur är förutsättningar för goda livsmiljöer för både människor och djur, samtidigt som det stärker ekosystemens motståndskraft och bidrar till ett mer hälsosamt och klimatsmart samhälle.

Bilagor

Bilaga 1: Hållbarometern för Lidköpings kommun 2025-08-29.